Behandeld door: 5.1,2,e
Juni 2018.

Gemeente Amsterdam
Stadsarchief

Informatie is duurzaam toegankelijk

Duurzame toegankelijkheid van informatie als IV kader binnen de gemeente Amsterdam en de uitgangspunten voor de invulling van dit kader.

Ontwikkelingen
De Nederlandse samenleving digitaliseert. Iedereen maakt gebruik van technologische toepassingen in het dagelijks leven. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de verwachtingen van burgers en voor de gemeentelijke organisatie.

Informatievisie (I-visie) 2016-2018[1]
Zoals in de informatievisie (I- visie) 2016- 2018 van de gemeente Amsterdam staat, vraagt de gedigitaliseerde samenleving om een flexibele, transparante en betrouwbare overheid. Een overheid die slim inspeelt op de vragen van de veranderende samenleving en de mogelijkheden die technologische ontwikkelingen en het gebruik van data bieden.

In de informatievisie worden de meest relevante maatschappelijke en technologische trends en ontwikkelingen beschreven, zoals de ontwikkeling naar een netwerksamenleving, waarin burgers en ondernemers participeren in overheidsprocessen of de mogelijkheden van Big data analyse voor het verkrijgen van nieuwe inzichten. Burgers en ondernemers zijn gewend geraakt aan de services die geboden worden door webwinkels zoals bol.com en verwachten die tijd en plaats onafhankelijke services ook van de overheid.

Deze en andere ontwikkelingen bieden kansen voor de gemeente Amsterdam. Door het slim inzetten van data kan bijvoorbeeld de dienstverlening van de gemeente worden verbeterd en informatie makkelijker, sneller en beter toegankelijk worden gemaakt. Door data als open data beschikbaar te stellen kunnen burgers en ondernemers participeren, wat positief kan bijdragen aan de kwaliteit van de dienstverlening en het draagvlak van de gemeente. Het combineren en analyseren van data kan worden gebruikt om de processen van de gemeente te sturen: informatie gestuurd werken en 'smart city' (Internet of Things toepassingen).

Om de hierboven beschreven en anderen kansen te verzilveren zijn randvoorwaarden en principes opgesteld voor het inrichten van de gemeentelijke informatievoorziening en het omgaan met informatie door de gemeente. Zo worden er eisen gesteld aan de gemeentelijke digitale infrastructuur, die bovenbeschreven kansen ondersteunt. Binnen de gemeente moet men zich bewust zijn van de waarde van informatie, voor zichzelf en voor een ander. Informatie moet duurzaam worden beheerd, zodat deze kan worden ontsloten en iedereen die de informatie wil en mag gebruiken er bij kan, nu en in de toekomst. De gemeente zal altijd zorgvuldig omgaan met informatie en privacygevoelige informatie beschermen. Om op tijd aan te haken bij trends en ontwikkelingen, bijvoorbeeld Smart City ontwikkelingen of ontwikkelingen in wet- en regelgeving, zoals de omgevingswet, moet de gemeente klaar zijn voor innovatie.

[1] Zie "Informatievisie (i visie) Amsterdam." (2016).

De moderne overheid[2]

Om de kansen die in de I-visie staan beschreven te verzilveren zal de gemeente zich moeten organiseren als een moderne overheid, een overheid die optimaal gebruik maakt van digitalisering, de kansen van data-gedreven werken en samenwerking met partners. Die moderne overheid zal door de digitale transformatie ingericht moeten worden in de vorm van platforms, waarbinnen burgers en ondernemers meer kansen krijgen om samen met de gemeente of zelfstandig diensten en producten te ontwikkelen voor het publieke domein. De gemeente levert snellere, persoonlijker en snellere dienstverlening en burgers hebben toegang tot hun eigen informatie die de gemeente heeft. Digitalisering zorgt voor minder verkokering in de gemeentelijke organisatie, waardoor gemeentelijke acties integraal, effectiever en relevanter uitgevoerd kunnen worden.[3]

IV 2.0

De informatievoorziening van de gemeente Amsterdam wordt zo georganiseerd dat de moderne overheid wordt ondersteund: aan de ene kant zodat via innovatie wordt ingespeeld op de veranderende vraag en mogelijkheden die technologische ontwikkelingen met zich meebrengen. Voor deze innovatieve kant worden expertiseteams in het leven geroepen die binnen ateliers aan IV vraagstukken werken. De ateliers bestaan uit multidisciplinaire teams, die per vraagstuk worden vormgegeven. Aan de andere kant is een beheerorganisatie nodig die als een geoliede machine ervoor zorgt dat de gemeente en haar partners gebruik kunnen blijven maken van een betrouwbaar data- en applicatielandschap.

Ook duurzame toegankelijkheid van informatie wordt georganiseerd in een expertiseteam waarin innovatie en innovatie binnen beheer wordt ingericht en aan de andere kant door als geoliede machine beheershandelingen te verrichten, zoals het wegwerken van de achterstanden in het papieren archief en gebruikersondersteuning dicht op het proces. Expertise op het gebied van duurzame toegankelijkheid van informatie is een belangrijk element binnen de hierboven genoemde ateliers. De teams IB hebben in een gezamenlijk visiestuk de betekenis van bovenstaande ontwikkelingen voor informatiebeheer geschetst. Deze visie is onder andere richtinggevend aan de invulling van het expertiseteam en de rol van de teams informatiebeheer binnen IVE 2.0.[4]

Ontwikkelingen en duurzame toegankelijkheid van informatie

Duurzame toegankelijkheid van informatie is één van de randvoorwaarde om de kansen zoals die hierboven zijn beschreven te kunnen benutten. De informatie moet vanaf het moment van ontstaan bekend, bereikbaar en (her)bruikbaar zijn voor iedereen die de informatie mag gebruiken en voor zolang dat nodig is. Zo is bijvoorbeeld participatie en co-creatie alleen mogelijk wanneer burgers en ondernemers dezelfde informatiepositie hebben als de gemeente. Hiervoor is het van belang dat de burger over de complete, betrouwbare, authentieke en laatste versie van informatie kan beschikken. Ook binnen het kader van de transparante gemeente moet informatie zo worden beheerd dat de informatie beschikbaar kan worden gesteld aan de samenleving, zodat deze de gemeente kunnen controleren. Informatie gestuurd werken is afhankelijk van de bekendheid, beschikbaarheid en bruikbaarheid van informatie.

---

[2] Zie het rapport: "De Moderne Overheid, digitale transformatie in Amsterdam." (2017).

[3] Een moderne overheid werkt volgens de volgende uitgangspunten:

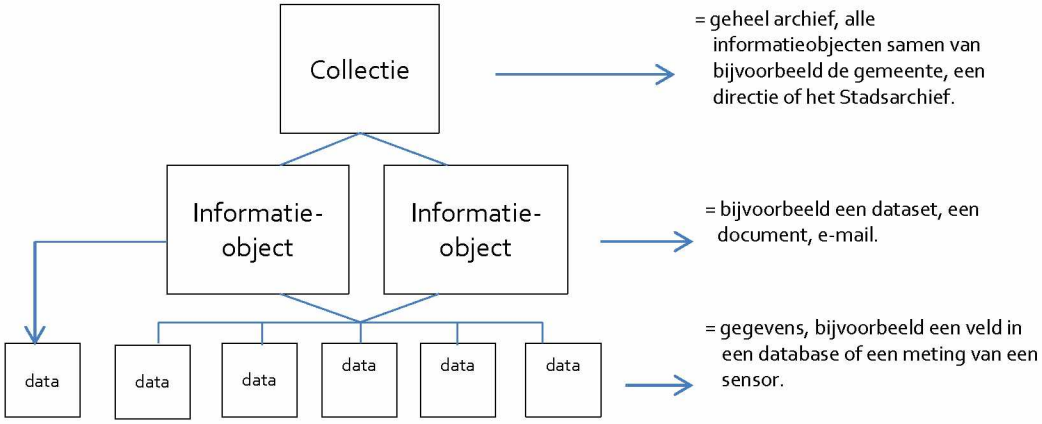
- Van buiten naar binnen werken;
- Digitaal, tenzij (eenmalige vastlegging, meervoudig gebruik);
- Effectieve gemeente (denken vanuit 1 overheid, leren van en samenwerken met anderen).
- Voortdurende bèta (continue verbetering nastreven met innovatie, blijven uitproberen, het is nooit af);
- Organisatie volgt functie (flexibel en snel kunnen schakelen bij maatschappelijke en technologische veranderingen);
- Werken aan stedelijke opgaven, gebruikmakend van nieuwe digitale technologie en data, via platvormen en samenwerking op alle niveaus, zowel intern als vooral extern, om veel wendbaarder, flexibel en daardoor effectief te zij in de dienstverlening naar burgers en bedrijfsleven.

[4] Zie het concept visiedocument zoals voorgelegd aan het vakoverleg informatiebeheer: "IB: Innovatief Beheer, een visie op het vakgebied informatiebeheer in Amsterdam 2017-2021."(2017).

Informatiebeheer[5] is niet alleen een randvoorwaarde voor het benutten van de technologische ontwikkelingen en daarmee de kwaliteit van de gemeentelijke (dienstverlening) te verhogen. Informatiebeheer is ook noodzakelijk om informatie te kunnen beveiligen en om te voldoen aan geldende wet- en regelgeving, zoals: de Archiefwet, de Wet Openbaarheid van Bestuur, Privacywetgeving, de Wet hergebruik, alsook: de Omgevingswet.

Duurzame toegankelijkheid en de gemeentearchivaris[6]

Data, informatieobject, collectie
In de gemeente wordt veel over informatie en data gesproken en worden de termen door elkaar heen gebruikt, waarbij één of meerdere niveaus uit onderstaand figuur wordt bedoeld.

De kaders die gemeentearchivaris stelt voor het duurzaam beheren van informatie zijn gericht op alle niveaus, waarbij vanzelfsprekend rekening wordt gehouden met bestaand beleid en wet- en regelgeving. De Data Governance van de gemeente beslaat ook alle drie de niveaus, zodat niet alleen de data (gegevens) bekend, beschikbaar en bruikbaar zijn, maar ook de informatieobjecten, waar vanuit ook weer data (gegevens) gedestilleerd kunnen worden.

Focus
Waar de focus van de gemeentearchivaris tot voor kort lag op verantwoording, wordt deze focus binnen de doelstellingen en uitgangspunten van de moderne overheid en binnen de 1 Amsterdam gedachte, verbreedt. De kaderstellende en toezichthoudende rol van de gemeentearchivaris richt zich op het zodanig beheren van informatie dat de informatie door iedereen kan worden gebruikt die dat mag, voor verschillende doeleinden en voor zolang dat nodig is vanuit stedelijk perspectief en binnen de uitgangspunten van de moderne overheid. Waarbij het Stadsarchief de regie heeft op het duurzaam beheren van de informatie en OIS op de toegang op de informatie. Het beheer moet aan de eisen voldoen die vanuit het gebruik worden gesteld. De kaders en compliance-cyclus van de gemeentearchivaris zullen hierop worden ingericht en hebben ook gevolgen voor de collectievorming van het Stadsarchief. De vraag wat archiefwaardige informatie is moet in de context van de moderne overheid opnieuw worden beantwoord. Het Stadsarchief levert een belangrijke bijdrage aan het verwezenlijken van de wensen en eisen die vanuit de gemeente en samenleving aan informatie en informatiegebruik worden gesteld, o.a. daarom is het Stadsarchief Amsterdam het mooiste archief van de wereld!

Samenwerkingspartners
De regie op het informatiebeheer, de kaders en de compliance-cyclus wordt met verschillende partners vormgegeven. Om het belang van informatiebeheer binnen de doelstellingen en uitgangspunten van de moderne overheid te borgen is het van belang dat de gemeentearchivaris aan de goede tafels zit:

[5] Informatiebeheer is het brede aandachtsgebied dat gaat over het opslaan van overheidsinformatie, het duurzaam bewaren, beheren en toegankelijk houden van overheidsinformatie, het waar nodig vernietigen van overheidsinformatie en tenslotte het (voor raadplegen, gebruiken, bewerken en verwerken) ontsluiten van overheidsinformatie.
[6] Gemeentearchivaris kan ook worden gelezen als de afdeling Toezicht, Beleid en Advies. Deze afdeling geeft invulling aan de kaderstellende en toezichthoudende rol van de gemeentearchivaris. Waar expliciet de gemeentearchivaris wordt bedoeld, wordt dit in de tekst aangegeven.

- De gemeentearchivaris zelf zit aan strategische tafels waar vraagstukken rondom informatiegebruik en beheer worden besproken, zoals de digitaliseringstafel.
- De gemeentearchivaris in gesprek met de Stedelijk- en directie directeuren om de producten van de gemeentearchivaris af te stemmen op de context waarbinnen ze gebruikt gaan worden.
- Toezicht, beleid en advies is in gesprek met architecten en informatiemanagers (zowel binnen de IVE als met de CIO- office) om het belang van duurzaam informatiebeheer binnen de informatievoorziening als geheel geborgd te krijgen
- Toezicht, beleid en advies is in gesprek met projectleiders en proceseigenaren om de juiste stedelijke kaders te kunnen stellen.

Om snel tot goede resultaten te komen, werkt TBA in multidisciplinaire teams, die per onderwerp worden gevormd en na het bereiken van een bepaald resultaat weer ophouden te bestaan.

Informatiebeheer kaders

Om de doelstellingen van de moderne overheid te realiseren binnen de gestelde uitgangspunten moet: **Informatie is duurzaam toegankelijk** als kader worden toegevoegd aan de stedelijke IV kaders. Directies krijgen ruimte om het informatiebeheer naar eigen inzicht in te richten met inachtneming van de volgende uitgangspunten (comply or explain)[7][8]:

Informatie wordt maximaal gedeeld.	Informatie moet kunnen worden gedeeld om gebruikt te kunnen worden door de gemeente of de BOB, bijvoorbeeld doordat de informatie als open data beschikbaar wordt gesteld. Informatie moet gebruikt kunnen worden in andere werkprocessen dan het proces waarin de informatie is gemaakt of ontvangen. De BOB benadert informatie om zich te informeren, om de overheid te controleren en voor hergebruik. De ambtenaar die de informatie maakt of ontvangt moet zich bewust zijn van de waarde die informatie in zich kan hebben voor verschillende partijen nu en in de toekomst en moet bereid zijn extra waarde te creëren, bijvoorbeeld door het toekennen van extra metadata. Er is verschillende wet- en regelgeving die de openbaarheid van overheidsinformatie regelt en daar moet Amsterdam zich aan houden. De moderne overheid gaat uit van een open informatielandschap.
Informatie moet compleet, up- to- date, betrouwbaar en authentiek zijn.	Informatie wordt gebruikt bij het uitvoeren van de werkprocessen, bijvoorbeeld voor het nemen van beslissingen, onder andere ook door data te combineren. De burger maakt gebruik van de informatie om de overheid te controleren, te participeren of gebruikt de informatie als historische bron. Zowel de ambtenaar als de burger moet ervan uit kunnen gaan dat de informatie die zij gebruiken volledig, betrouwbaar, authentiek en up- to- date is. De informatie moet beschikbaar zijn op het moment dat de ambtenaar of de BOB de informatie nodig heeft, totdat de informatie vernietigd moet worden.

[7] Beleidskaders die de gemeentearchivaris (in de toekomst) stelt worden vanuit stedelijk perspectief gesteld en zijn een nadere uitwerking van de bovengenoemde uitgangspunten.

[8] Deze notitie gaat over de uitgangspunten van digitaal informatiebeheer en zegt niets over het model van sturing en monitoring. Het compliance model wordt in samenwerking uitgewerkt in onder andere de Data Governance en het kwaliteitssysteem informatiebeheer.

De business is verantwoordelijk voor informatiebeheer, totdat de informatie is overgebracht naar het Stadsarchief.	Informatiebeheer is onderdeel van het primair proces. Het hoofd van een directie is verantwoordelijk voor het beheren van de informatie die door de directie wordt gecreëerd en ontvangen. Om informatie goed te kunnen beheren en voortijdig informatieverlies te voorkomen, moeten iedereen binnen de gemeente zijn verantwoordelijkheid nemen voor informatiebeheer en is samenwerking vereist tussen het primair proces en informatievoorziening (waaronder informatiebeheer). Het Stadsarchief is verantwoordelijk voor het beheer van de overgebrachte informatie.
Informatiebeheer begint voorin het proces.	Bij het ontwerpen van processen en bij de start van projecten moet het informatiebeheer worden ingericht. Het beheren van de informatie zelf begint bij de bron, zodra de informatie wordt gemaakt of ontvangen, moet de informatie bekend en beschikbaar zijn. Dit is noodzakelijk omdat informatie vanaf creatie ook voor verschillende partijen waarde kan hebben en aan de andere kant omdat digitale informatie vluchtig is en wanneer er niet van tevoren over een beheerstrategie is nagedacht aan de ene kant de kans op informatieverlies (op termijn) aanzienlijk is en aan de andere kant de kans op het niet tijdig vernietigen van informatie, waardoor niet aan wet- en regelgeving wordt voldaan.
Informatiebeheer vindt volledig digitaal plaats.	Burgers, ondernemers, bezoekers en ambtenaren moeten snel over informatie kunnen beschikken. Naast de ambtenaar die de informatie maakt of ontvangt, kunnen ook anderen ambtenaren of burgers de informatie (gelijktijdig), voor andere doeleinden, nodig hebben. Digitale informatie kan plaats en tijd onafhankelijk worden gedeeld, beschikbaar en toegankelijk zijn. B&W heeft in 2013 het besluit genomen dat er alleen nog digitaal wordt gearchiveerd en digitaal is ook één van de uitgangspunten van de moderne overheid.